

NOTĂ DE FUNDAMENTARE

la Hotărârea Guvernului nr. 560/2022

privind aprobarea Strategiei Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022-2027

Secțiunea 1

Titlul actului normativ

Hotărâre privind aprobarea Strategiei Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022-2027

Secțiunea a 2-a

Motivul emiterii actului normativ

1. Descrierea situației actuale

Regulamentul privind prevederile comune (CPR) privind politica de coeziune a UE pentru perioada 2021-2027 stabilește un set de condiții favorizante tematice și orizontale. Spre deosebire de condiționalitățile ex-ante specifice cadrului financiar multianual 2014-2020 (Strategia aferentă perioadei 2015-2020 a constituit una din cele 29 de condiționalități ex-ante tematice asumate prin acordul de parteneriat cu Comisia Europeană pentru accesarea fondurilor structurale și de investiții - ESI), noile condiții favorizante trebuie să fie aplicate și monitorizate pe parcursul întregii perioade de implementare. De asemenea, de îndeplinirea acestora va depinde posibilitatea declarării cheltuielilor care cad sub incidența obiectivelor specifice și sunt în legătură cu respectivele condiții favorizante. Astfel, una dintre condiții se referă la existența unei Strategii Naționale de Incluziune a Romilor (SNIR). Pentru îndeplinirea acesteia, Strategia trebuie să trebuie să conțină, respectiv să îndeplinească următoarele patru criterii:

- măsuri destinate să accelereze incluziunea romilor, să prevină și să elimine segregarea, luând în considerare dimensiunea de gen și situația tinerilor romi și să stabilească valori de bază, precum și obiective de etapă și ținte măsurabile;
- modalități de monitorizare, evaluare și revizuire a măsurilor de incluziune a romilor;
- modalități de luare în considerare a aspectelor legate de incluziunea romilor la nivel local și regional;
- modalități pentru a se asigura că elaborarea, implementarea, monitorizarea și revizuirea se desfășoară în strânsă cooperare cu societatea civilă romă și cu toate celelalte părți interesate relevante, inclusiv la nivel regional și local.

În acest sens, *Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022-2027* își propune să asigure un cadru de acțiune convergent, care să fie ușor de înțeles și aplicat, atât la nivel național prin intermediul diverselor politici sectoriale sau orizontale relevante, cât și la nivel subsidiar – prin integrarea/preluarea măsurilor relevante în cadrul strategiilor de dezvoltare regională, județeană și locală.

Cu privire la situația romilor din România, Raportul din 2018 al EU-MIDIS arată că:

- România se numără printre țările în care 80% dintre romi trăiesc sub pragul riscului de sărăcie;
- un rom din trei trăiește într-o locuință fără apă curentă;
- unul din 10 romi trăiește într-o locuință fără curent electric;

- un rom din patru și un copil rom din trei trăiesc într-o gospodărie în care un membru al familiei a mers la culcare flămând cel puțin o dată în ultima lună.

Pe lângă acestea, datele comparative privind sărăcia monetară relevă perpetuarea decalajelor și plasează o bună parte din populația romă la o distanță (încă) semnificativă față de media națională.

De asemenea, studiul IRES din 2018 arăta că 52% dintre romi aveau venituri sub 1500 lei, în timp ce numai 24% dintre majoritari declarau că se află sub acest prag și doar 15% dintre romi aveau venituri peste 2000 de lei, comparativ cu 52% dintre majoritari care depășeau acest prag.

De asemenea, conform Raportului FRA privind drepturile fundamentale 2019, romii continuă să se confrunte cu discriminare din cauza etniei în ceea ce privește accesul la educație, la locuri de muncă, la asistență medicală și la locuințe. În 2018 au fost semnalate cazuri de discriminare și infracțiuni motivate de ură, confirmând faptul că ura împotriva romilor rămâne un obstacol important în calea incluziunii acestora. Conform datelor FRA, situația socială și economică a romilor din întreaga UE s-a schimbat foarte puțin, ceea ce subminează eforturile naționale și ale UE de a atinge obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD), mai ales obiectivul 10, cu privire la reducerea inegalităților în interiorul țărilor și, mai specific, ținta 10.3 privind asigurarea oportunităților egale și reducerea inegalității rezultatelor.

Decalaje mari se înregistrează în mai multe domenii prioritare:

Locuire - ECRI menționează în Raportul privind România din 2019 că situația locuințelor pentru romi rămâne o chestiune îngrijorătoare: un procent semnificativ din populația romă trăiește fără apă curentă (68%) și fără o baie sau toaletă în interiorul locuinței (79%).

Conform studiului efectuat de IRES în 2019, locuirea romilor din România este mult în urma standardelor de locuire naționale și mult sub media tuturor indicatorilor statistici. Astfel: 58% dintre romi declară că au locuință cu proprietate personală cu acte, față de 87% în cazul românilor, deși numărul mediu de copii este de 3 ori mai mare decât în cazul populației majoritare, 61% dintre romi locuiesc în 1-2 camere, față de 43% în cazul majoritarilor. 50% dintre majoritari au 3-4 camere, în timp ce în cazul romilor ponderea este de numai 34%.

Pe de altă parte, conform definițiilor Eurostat, ponderea romilor care locuiesc în cartiere în care toți vecinii sau majoritatea acestora sunt romi este de 67%. Proporția familiilor de romi care locuiesc în gospodării insalubre (cu acoperiș prin care se scurge apă, cu pereți umezi ori cu putregai în ramele ferestrelor sau în podea) este de 32%, iar ponderea celor care acuză poluare, murdărie sau alte probleme ecologice este de 25%. Mai mult de 50% locuiesc în case supraaglomerate, 16.5% trăiesc în clădiri considerate nesigure pentru locuire și 30.3% în clădiri care se află în stare de deteriorare vizibilă.

Ponderea romilor care locuiesc în gospodării suprapopulate este de 78%, 45% dintre romi locuind în spații sub 50 mp, față de numai 29% în cazul populației majoritare. Ceea ce este îngrijorător este faptul că o bună parte dintre familiile cele mai sărace se regăsesc în locuințe și chiar așezări informale, oricând susceptibile a deveni subiecte de evacuare forțată.

Segregarea spațială a romilor se manifestă îndeosebi în comunitățile mici, marginale: mai mult de 52% dintre comunități sunt locuite de mai puțin de 150 de persoane; 50% din ele sunt situate spre marginea localităților.

Infrastructură - Conform Raportului privind drepturile fundamentale 2018 al Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA), din rândul persoanelor intervievate din România, 42% din romi și 12% din persoanele de altă etnie au declarat că nu au acces la energie electrică, la apă curentă sau la canalizare. Nevoia de energie electrică, apă și canalizare rămâne nesatisfăcută în cazul a 84% din romii intervievați în România, față de 52% din persoanele de altă

etnie din proximitate.

Proporția locuințelor racordate la apă curentă, gaze, canalizare, apă caldă, termoficare este dublă în cazul populației majoritare față de cea a romilor. Drumul de acces în apropierea casei este asfaltat pentru 90% din casele majoritarilor, în timp ce pentru romi este de numai 68%. Doar 24% dintre romi au un drum pietruit în apropierea casei sau din pământ.

Educație - În domeniul educației, în continuare sunt înregistrate discrepante majore între copiii romi și cei majoritari în ceea ce privește participarea școlară, nivelul de performanță școlară și abandonul școlar, precum și referitor la tratamentul diferențiat, atât în privința calității actului didactic, cât și a discriminării și segregării.

Printre principalele obstacole identificate de Consiliul Uniunii Europene în respectarea dreptului la educație se remarcă în special segregarea școlară, părăsirea timpurie a sistemului de învățământ și slaba participare a copiilor romi la educația timpurie.

Cele mai multe cercetări relevă în continuare decalajul dintre romi și ne-romi pe niveluri de instruire, precum și accesul redus al copiilor romi la educația timpurie în comparație cu cei majoritari. Chiar dacă au fost implementate măsuri afirmative în domeniul educației (locuri speciale pentru romi în liceu și facultate) sau programe de alfabetizare de tip „A doua șansă” pentru persoanele care au depășit cu cel puțin 4 ani vârsta corespunzătoare clasei de școlarizare, se poate observa în continuare decalajul dintre romi și majoritari în termeni de acumulări educaționale. Ultimul recensământ din România (2011) indica faptul că ponderea etnicilor majoritari care nu au absolvit nicio școală era de 1%, în timp ce ponderea etnicilor romi era de 14%. Din totalul persoanelor considerate analfabete, 229.721, aproape 30% aparțin minorității rome (67.480). În schimb, dacă ponderea majoritarilor cu studii superioare era de 15%, ponderea etnicilor romi care absolviseră studii superioare era sub 1%.

O cercetare mai recentă arată faptul că două treimi dintre etnicii romi fie nu au absolvit nici o clasă, fie au absolvit maxim studiile gimnaziale, o pondere de cinci ori mai ridicată decât cea a majoritarilor. Decalajul se păstrează și în cazul studiilor liceale absolvite, ponderea majoritarilor care au finalizat studiile liceale fiind de trei ori mai ridicată decât cea a etnicilor romi. Același studiu indică faptul că jumătate dintre persoanele de etnie romă cu cel mult 8 clase absolvite, fie nu știa să scrie, fie avea mari dificultăți de scriere.

România nu a înregistrat în ultimii ani progrese în domeniul facilitării accesului copiilor romi la învățământul timpuriu. Nici în învățământul obligatoriu nu s-au constatat progrese, chiar dacă decalajul dintre romi și majoritari este mai mic decât în cazul educației timpurii. Ponderea copiilor romi care frecventează învățământul obligatoriu este de 78% (față de 95% pentru copiii majoritarilor din vecinătate). Decalajul se mărește din nou în cazul accesului la învățământul liceal, unde regăsim mai puțin de un sfert dintre elevii romi (22%), comparativ cu populația majoritară unde ponderea urcă la 80%.

Ocuparea forței de muncă - În continuare populația romă se confruntă cu un acces scăzut pe piața forței de muncă. Raportul EU-MIDIS II constată că numai unul din patru romi în vârstă de cel puțin 16 ani „desfășura o activitate salariată” sau „independentă” la momentul sondajului (2016). Femeile rome au raportat rate ale ocupării forței de muncă mult mai mici decât bărbații romi – 16%, comparativ cu 34%.

În general, același raport arată că ratele de muncă remunerată pentru romii cu vârsta între 20 și 64 de ani sunt de 43%, ceea ce este cu mult sub media UE de 70% în 2015. Situația tinerilor este mult mai gravă: în medie, 63% din romii cu vârsta între 16 și 24 de ani nu aveau un loc de muncă și nici nu participau la o formă de învățământ sau la activități de formare la momentul sondajului, în comparație cu media UE de 12% pentru aceeași grupă de vârstă. Pentru această grupă de

vârstă, rezultatele arată, de asemenea, un decalaj considerabil între femei și bărbați, procentul tinerelor romi neîncadrate în muncă și neînscrise în programe educaționale sau de formare fiind de 72%, față de 55% în cazul bărbaților.

Ultimul Barometru privind incluziunea romilor a fost realizat în 2018. Analiza comparativă 2012-2018 relevă evoluții interesante din perspectiva situației ocupării romilor, în dinamică, dar și din perspectiva comparației cu situația gospodăriilor majoritare, în sensul creșterii semnificative a ponderii ocupării de tip salarial în gospodăriile de romi.

Venitul minim garantat (VMG) este identificat drept sursă de venit în 1% dintre gospodăriile din eșantionul majoritar și în 10% dintre gospodăriile din eșantionul de romi.

În cazul activităților neagricole pe cont propriu, ponderea în economia surselor de venit crește, iar diferența romi-majoritari crește semnificativ (de la 3 la 5 puncte procentuale).

Munca în străinătate este identificată drept sursă de venit într-o măsură semnificativ mai mare în 2018, față de 2012, în eșantionul general creșterea fiind de la 1 la 2%, iar în eșantionul de romi, de la 3 la 5%. Această situație este corelată cu cea privind ponderea gospodăriilor în care există migrație externă-această pondere este de 29% în cazul eșantionului de romi, față de 18% în eșantionul populației majoritare.

În ceea ce privește gospodăriile cu copii ai căror părinți sunt plecați la muncă în străinătate, acest procent este de 10% în cazul romilor și de doar 4% în cazul eșantionului populației generale.

Pe anumite componente crește ponderea surselor de venit ocazionale, pe cele două tipuri de eșantioane și crește ponderea gospodăriilor fără surse de venit și a celor beneficiare de ajutor social, în cazul gospodăriilor de romi. De asemenea, crește semnificativ importanța banilor primiți din străinătate în economia surselor de venit a gospodăriilor de romi.

Ponderea romilor în rândul populației totale apte de muncă este în creștere, astfel că participarea romilor la piața muncii este esențială pentru sprijinirea costurilor naționale crescânde aferente, în special celor privind pensiile și sănătatea. Această situație deficitară reprezintă un cost economic pentru societate în ansamblu, prin irosirea capitalului uman prețios și prin pierderile de productivitate a muncii. Estimările Băncii Mondiale (la nivelul anului 2008) cifrează pierderile anuale ale României la 887 milioane de euro prin lipsa oportunităților de manifestare a potențialului economic pe care-l poate furniza populația romă, respectiv prin insuficienta valorificare a productivității și, implicit, a contribuțiilor fiscale asociate.

În momentul actual, dimensiunea socio-economică a inserției romilor pe piața muncii nu este abordată nici corespunzător nevoilor specifice romilor la nivelul comunităților și tipologiilor sociale, dar nici în raport cu cerințele de competențe și calificări reclamate de piața muncii.

În comunitățile sărace, nu doar populația este săracă cronic, ci și potențialul economic (agenții economici și mijloacele de producție) al comunității și infrastructura comunitară sunt deficitare. Aproximativ 60% din totalul comunităților din mediul rural de romi sunt sărace, spre deosebire de comunitățile cu romi din mediul urban, care dețin o forță de muncă relativ mai educată, dar tot slab calificată.

Cumularea caracteristicilor asociate cu riscurile privind ocuparea conduce la scăderea vizibilă a șanselor de ocupare în munci salariale. Tinerii romi din mediul rural și femeile de etnie romă au șanse simțitor mai reduse de a fi încadrați în economia formală.

Sănătate - Chiar dacă sănătatea reprezintă un pilon important al incluziunii romilor în toate documentele de politică publică, în continuare, studiile și cercetările analizate scot în evidență faptul că romii întâmpină dificultăți în accesarea serviciilor de sănătate de bază, preventive și curative, integrate și de calitate. Datele recente arată că încă se menține un decalaj al indicatorilor

de morbiditate și mortalitate în rândul romilor față de populația majoritară din România.

Din rapoartele de progres județene realizate de Birourile Județene pentru Romi se evidențiază faptul ca principalele activități derulate în comunitățile cu romi sunt campaniile de vaccinare, campaniile de educație pentru sănătate în vederea prevenirii îmbolnăvirilor, precum și alte activități derulate de Direcțiile de Sănătate Publică, în conformitate cu programele naționale de sănătate gestionate de Ministerul Sănătății.

Conform raportului IRES (2018), există diferențe vizibile între populația de romi și populația majoritară în ceea ce privește starea de sănătate și accesul la servicii de sănătate:

- Lipsa controlului medical anual. Dacă 71% dintre majoritari își fac controlul medical anual, acest lucru este valabil numai pentru 39% dintre romi;
- Înscrierea la medicul de familie. Față de 2012 se remarcă o ușoară creștere a persoanelor înscrise la medicul de familie în 2018, pentru ambele eșantioane, romi și majoritari;
- Cele mai frecvente boli menționate ca fiind prezente în familie sunt afecțiunile stomatologice, bolile cardiovasculare, afecțiunile digestive și cele oftalmologice. Nu există o diferențiere majoră între romi și majoritari;
- Accesul la serviciile medicale în rândul romilor. A scăzut numărul romilor care susțin că nu au beneficiat de îngrijire de specialitate în spital de la 21% în 2012 la 12% în 2018;
- Diferențe mari în ceea ce privește utilizarea contracepției. Există diferențe mari (10%) între majoritari și romi în ceea ce privește utilizarea măsurilor contraceptive. De altfel, 16% dintre femeile rome preferă să facă avort, în timp ce în cazul majoritarilor proporția este de 1%. Nu există schimbări majore față de 2012;
- Supravegherea medicală în timpul sarcinii este mai scăzută decât la populația majoritară. 18% dintre femeile rome declară că în timpul sarcinilor nu au fost niciodată la doctor.

Având în vedere că starea de sănătate este condiționată și de caracteristicile socio-economice și culturale, practicienii recomandă implementarea unor campanii de educație pentru sănătate în domeniul prevenirii îmbolnăvirilor, adaptate nivelului de instruire și sistemului cultural/tradițional al membrilor comunităților cu romi.

Reprezentanții societății civile menționează că fenomenul discriminării este prezent în relația personal medical-pacient și are diferite forme, respectiv: discriminare directă, când romii sunt refuzați explicit de personalul medical, chiar dacă îndeplinesc toate condițiile pentru a primi asistență medicală, dar și discriminare indirectă, manifestată prin segregarea pacienților în unitățile spitalicești, pe baza criteriului etnic și statutului social.

Cultură, identitate culturală și reconcilierea cu trecutul istoric. Istoria romilor din România este una marcată de excluziune și discriminare rasială, pornind de la cele cinci secole de sclavie, continuând cu genocidul din timpul Holocaustului, urmată de politica de asimilare forțată din timpul regimului comunist. Lipsa cunoașterii în societate, la toate nivelurile și în toate grupele de vârstă, a faptelor istorice care au generat traume generaționale, tragedii umane și stigmat social, care produc și astăzi efecte negative pentru romii din România, prin perpetuarea stereotipurilor și prejudecăților despre minoritatea romă, plasează România în rândul țărilor care încă au o nevoie acută de reconciliere cu trecutul istoric.

În calitate de minoritate istorică în România, romii au trăit alături de populația majoritară de aproximativ cinci secole, potrivit atestărilor documentare. Cu toate acestea, distanța socială dintre romi și populația majoritară continuă să se mențină, stereotipurile și prejudecățile rămânând principalii vectori care îi descriu pe romi în mentalul populației majoritare. Această situație este cauzată de necunoașterea și lipsa recunoașterii istoriei și culturii romilor, în societate în ansamblu, dar îndeosebi în sistemul educațional, care continuă să sufere de lipsa de informații

coerente și suficiente în curricula obligatorie pentru toți elevii și de lipsa unei culturi școlare care să favorizeze interculturalitatea.

Studiile și cercetările în domeniu menționează faptul ca mulți dintre romi au o stimă de sine etnică scăzută cauzată de stigmatizarea socială internalizată, precum și de procesele de asimilare forțată prin care au trecut membrii comunităților cu romi din România. Tarele unei istorii de excludere au avut efecte determinante în mentalul colectiv rom. Privarea individului de drepturi și de acces la resurse de dezvoltare socială conduce la pierderea demnității etnice și la instalarea auto-culpabilizării și a rușinii de sine etnice. Stima de sine etnică a romilor poate fi recâștigată prin extinderea învățării limbii, istoriei și culturii romani în școală, acolo unde condițiile permit (comunități de romi vorbitoare de limba romani, opțiunea părinților romi de a studia limba maternă, existența sau încadrarea de cadre didactice rome calificate, existența sau publicarea de manuale școlare în limba romani etc.), inclusiv printr-un învățământ bilingv sau monolingv în limba romani.

Lipsa instituțiilor de reprezentare culturală – esențiale pentru promovarea culturii rome - reprezintă o altă problemă care împiedică afirmarea și reconstrucția identității romilor.

O soluție pentru recâștigarea demnității etnice rome ar fi reconstrucția instituțională a identității, prin înființarea de instituții de formare și reprezentare identitară viabile și credibile (ex: școli cu predare în limba romani sau specializate în domenii precum limba, istoria și cultura romani, centre culturale, centre comunitare, muzee, edituri, biblioteci, teatre etc.). Conservarea, dezvoltarea și promovarea identității etnice a romilor sunt amenințate în prezent de lipsa unui cadru instituțional pentru prezervarea identității culturale etnice: lipsa unui Muzeu Național al Culturii și Istoriei Romilor, lipsa unui Teatru Rom de Stat, lipsa unei Filarmonici a Romilor, ori a unui institut de cercetare a istoriei și culturii romilor.

De asemenea, este necesară continuarea păstrării, cercetării, dezvoltării și promovării patrimoniului cultural rom și a identității rome prin intermediul producției culturale rome finanțate de către instituțiile publice centrale și locale.

Astfel, Strategia Guvernului României își propune să consolideze și să adapteze cadrul legal în domeniul protecției drepturilor cetățenilor aparținând minorităților naționale la situația și necesitățile actuale ale minorității rome prin: promovarea condițiilor de natură să permită persoanelor aparținând etniei rome să-și mențină și să-și dezvolte cultura, precum și să-și păstreze elementele esențiale ale identității romilor, respectiv limba, tradițiile și patrimoniul cultural; garantarea respectului pentru dreptul oricărei persoane care aparține etniei rome la libertățile fundamentale – libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, libertatea de exprimare și la libertatea de gândire, conștiință și de a-și practica religia; adoptarea unor măsuri adecvate pentru facilitarea accesului persoanelor de etnie romă la mijloacele de informare, pentru promovarea acceptării și pentru a favoriza pluralismul cultural; garantarea dreptului oricărei persoane aparținând etniei rome de a folosi liber limba romani în spațiul privat sau în public, oral și în scris.

Problematika reconcilierii cu trecutul istoric. Sunt necesare o promovare activă și o dezbatere onestă în societate și în sistemul educațional din România privind cunoașterea referitoare la: (i) Holocaustul care i-a avut ca victime pe evrei și pe romi din perioada celui de-al Doilea Război Mondial, (ii) perioada sclaviei romilor și implicațiile sociale din prezent, (iii) politica de asimilare forțată a romilor din timpul regimului comunist.

Aceste episoade istorice ignorate de sistemul educațional și necunoscute suficient, sau chiar negate în societate, sunt generatoare de stigmat social, de perpetuarea discursului urii și a infrafracțiunilor motivate de ură avându-i ca subiecți pe minoritarii romi, indiferent de statutul

socio-educational al acestora.

Totodată, este necesar ca în combaterea fenomenelor de radicalizare, a discursului incitator la ură și a infracțiunilor motivate de ură rasială sau de orice altă natură să fie asigurată sinergia cu măsuri și strategii complementare, spre exemplu Strategia pentru combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului incitator la ură.

Combaterea discriminării și a atitudinilor antirome. În materia protecției drepturilor romilor, deși legislația anti-discriminare din România este suficient de acoperitoare și în concordanță cu cerințele Directivei privind Egalitatea Rasială (43/2000), aceasta nu atinge în mod practic toate domeniile vieții publice. În ultimii ani s-a înregistrat o creștere a numărului cazurilor de discriminare înregistrate la Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD) sau instrumentate de instanțele judecătorești, fapt ce demonstrează o creștere a gradului de cunoaștere sau încredere în mecanismele naționale de protecție împotriva discriminării. Din analiza efectuată de ANR, provocările majore persistă în ceea ce privește cunoașterea de către publicul larg a legislației de protecție în cazuri de discriminare și a drepturilor de care se bucură, exercitarea drepturilor de către aceștia, punerea în aplicare a legislației de către agenții de aplicare a legii, în special în cazurile conexe de discriminare, discurs incitator la ură sau infracțiuni motivate de ură rasială. De asemenea, lipsa formării de specialitate a agenților responsabili de punere în aplicare a legii, ori a lipsei protocoalelor specifice au ca rezultat lipsa investigării sau ignorarea în cursul anchetei a aspectelor care țin de discriminarea multiplă a unora dintre victime: etnicitate în corelare cu vârstă, gen, dizabilitate, orientare sexuală și identitate sau expresie de gen, clasă socială ș.a. - motive care, potrivit legii, constituie circumstanțe agravante.

În România și în spațiul european atitudinile anti-rome sunt vizibile în spațiul public, în toate sferele vieții cotidiene, fapt reliefat și de recente rapoarte ale societății civile care recomandă României și celorlalte State Membre să ia măsuri pentru abordarea discriminării multiple și intersecționale și creșterea caracterului disuasiv al secțiunilor aplicate în cazuri de discriminare, să dezvolte programe naționale de formare pentru prevenirea și combaterea discriminării pentru reprezentanții instituțiilor publice și să combată activ rasismul remanent la nivelul instituțiilor și atitudinile antirome existente în societate. Aceste obiective se pot materializa prin cultivarea la toate nivelurile administrației publice – locale, județene, centrale – a unei culturi favorabile principiilor egalității și nondiscriminării, acceptării diferenței și respectului pentru diversitate.

Comisia Europeană recomandă în 2019 tuturor Statelor Membre recunoașterea atitudinilor antirome, în vederea promovării unei abordări puternice de nediscriminare, în cadrul intervențiilor de incluziune a romilor în toate domeniile. Aceasta trebuie să includă recunoașterea particularităților atitudinilor antirome, ale infracțiunilor motivate de ură și ale retoricii împotriva romilor, precum și recunoașterea provocărilor cu care se confruntă victimele de etnie romă în ceea ce privește accesul la justiție, protecție și asistență (cum ar fi subraportarea, inclusiv din cauza fricii de discriminare sau de represalii din partea autorităților de anchetă, riscurile de revictimizare, impactul atitudinilor pătinoare ale autorităților față de măsurile prevăzute de dreptul penal ca răspuns la criminalitate, etc.).

1 Prezentul act normativ transpune prevederile Directivei 43/2000/CE de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică și ale Directivei nr. 78/2000/CE de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă.

De asemenea, au fost avute în vedere recomandările din noul *Cadru strategic al UE privind romii: egalitate, incluziune și participare*, publicat în 07 octombrie 2020, care este însoțit de Recomandarea Consiliului UE și prevede o cooperare strânsă între Comisie și Statele Membre în

domeniul incluziunii sociale a romilor.

2. Schimbări preconizate

Obiectivul general al *Strategiei Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022-2027* îl reprezintă creșterea calității vieții cetățenilor români aparținând minorității rome, fiind fundamentată pe cetățenie activă, incluziune socio-economică și valorizarea patrimoniului cultural rom.

Acesta este susținut de următoarele *cinci obiective specifice*:

1. Îmbunătățirea condițiilor de locuire și a infrastructurii în comunitățile vulnerabile cu romi;
2. Asigurarea accesului cetățenilor români de etnie romă la educație inclusivă de calitate;
3. Creșterea gradului de ocupare a romilor în concordanță cu cerințele pieței, în sensul evoluției profesionale a acestora;
4. Îmbunătățirea stării de sănătate a membrilor comunităților vulnerabile cu romi;
5. Susținerea cercetării, conservării și promovării patrimoniului cultural rom și a identității rome.

Obiectivele specifice sunt susținute de următoarele **obiective orizontale**:

- Îmbunătățirea cadrului legislativ și normativ existent în materia combaterii discriminării, a discursului și atitudinilor antirome generatoare de discurs incitator la ură sau infrațiuni motivate de ură;
- Asigurarea unui flux financiar sustenabil măsurilor de incluziune a romilor în vederea implementării planurilor locale de incluziune socială, precum și a măsurilor distincte de incluziune a romilor prevăzute în strategiile naționale sectoriale;
- Corelarea măsurilor și priorităților Strategie cu măsurile propuse pentru atingerea obiectivelor specifice în toate Strategiile sectoriale, respectiv în Programele de Interes Național (PIN) existente.

Strategia orientează intervențiile propuse, astfel încât să vizeze ruperea lanțului vicios descris anterior.

În urma implementării Strategiei se așteaptă următoarele schimbări:

Domeniu	Schimbare așteptată la nivel de comunități	Schimbare așteptată la nivel de persoane/familii
Locuire	- creșterea progresivă a calității condițiilor de locuit.	- condiții decente de locuire, cu spații adecvate pentru socializare, învățare și joacă; - calitate a vieții crescută.
Infrastructură	- scăderea constantă a numărului de comunități izolate, care nu au acces utilități; - alocări financiare constante în întreținerea infrastructurii și demararea de investiții noi; - sporirea coeziunii comunitare și diminuarea atitudinilor și comportamentelor de marginalizare și stigmatizare.	- accesul facil la utilitățile de bază; - creșterea calității vieții; - dezvoltarea spiritului de responsabilitate.
Educație	- accesul la educație de calitate și inclusivă; - reducerea abandonului școlar; - participarea activă în cadrul programelor de educație continuă a tuturor categoriilor de vârstă.	- dobândirea unui portofoliu durabil al competențelor de bază, inclusiv a celor digitale; - diversificarea oportunităților profesionale.

Ocupare	<ul style="list-style-type: none"> - rata ridicată de inserție pe piața muncii; - cadrul facil de evoluție, respectiv mobilitate profesională. 	<ul style="list-style-type: none"> - oportunități facile de angajare și menținere la locul de muncă; - venituri suficiente pentru acoperirea costurilor pentru utilități și întreținere a locuinței; - adoptarea unui comportament de economisire a veniturilor acumulate.
Sănătate	<ul style="list-style-type: none"> - accesul facil la servicii medicale de calitate, mai ales la servicii preventive și curative de bază; - creșterea constantă a stării de sănătate la nivel de comunități. 	<ul style="list-style-type: none"> - scăderea constantă a incidenței îmbolnăvirilor asociate modelelor de mortalitate și morbiditate prevalente în populația de etnie romă.

3. Alte informații: măsurile specifice fiecărui domeniu abordat (Locuire și infrastructură, Educație, Ocupare, Sănătate, Cultură, tradiții, identitate și reconcilierea cu trecutul, Combaterea discriminării și a atitudinilor antirome) se regăsesc în Planurile de Măsurii și sunt prevăzute ca anexa la Strategia propusă (anexele 1-6).

Secțiunea a 3-a Impactul socio-economic al actului normativ

1. Impactul macro-economic (dacă este cazul)

Actul normativ nu se referă la acest subiect.

1¹. Impactul asupra mediului concurențial și domeniului ajutoarelor de stat (dacă este cazul)

Actul normativ nu se referă la acest subiect.

2. Impactul asupra mediului de afaceri (dacă este cazul)

Actul normativ nu se referă la acest subiect.

2¹. Impactul asupra sarcinilor administrative (dacă este cazul):

Actul normativ nu se referă la acest subiect.

2². Impactul asupra întreprinderilor mici și mijlocii (dacă este cazul):

Actul normativ nu se referă la acest subiect.

3. Impactul social

Prezentul act normativ are **impact social major** asupra cetățenilor români aparținând minorității rome care se confruntată cu riscul sărăciei și excluziunii sociale **prin instituirea unei abordări orientate către obținerea de rezultate durabile în timp, prin ajustarea reziliență, particularizată a măsurilor de sprijin, de îndrumare și de motivare.**

Totodată, Strategia urmărește creșterea calității vieții cetățenilor români aparținând minorității rome, fundamentată pe **cetățenie activă, promovarea identității rome, incluziune socio-economică activă și valorizarea patrimoniului cultural rom.**

Prezenta Strategie sprijină cetățenii români aparținând minorității rome prin implementarea unor politici integrate în domeniul educației, ocupării forței de muncă, sănătății, locuirii, infrastructurii sociale și produce efecte substanțiale prin:

- (1) Îmbunătățirea condițiilor de locuire și a infrastructurii în comunitățile vulnerabile cu romi;
- (2) Asigurarea accesului cetățenilor români de etnie romă la educație incluzivă de calitate;

- (3) Creșterea gradului de ocupare a romilor în concordanță cu cerințele pieții, astfel încât să se evite segmentarea competențelor și a oportunităților și să permită evoluția profesională a acestora;
- (4) Îmbunătățirea stării de sănătate a membrilor comunităților vulnerabile de romi;
- (5) Susținerea cercetării, conservării și promovării patrimoniului cultural rom și a identității rome.

4. Impactul asupra mediului

Actul normativ nu se referă la acest subiect.

ANR a notificat Ministerul Mediului în data de 09.11.2020, în conformitate cu *H.G. nr. 1076/2004 privind stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri și programe și a taxei aferente procedurii SEA*. În urma analizei, punctul de vedere al direcției de specialitate din Ministerul Mediului a fost că nu este necesară îndeplinirea procedurii SEA pentru prezenta propunere de act normativ.

5. Alte informații

Secțiunea a 4 – a

Impactul financiar asupra bugetului general consolidat, atât pe termen scurt, pentru anul curent, cât și pe termen lung (pe 5 ani)

mii lei

Indicatori	Anul curent	Următorii 4 ani				
		3	4	5	6	7
1	2					
1. Modificări ale veniturilor bugetare, plus/minus din care: a) <i>buget de stat, din acesta:</i> (i) impozit pe profit (ii) impozit pe venit b) <i>bugete locale:</i> (i) impozit pe profit c) <i>bugetul asigurărilor sociale de stat:</i> (i) contribuții de asigurări						
2. Modificări ale cheltuielilor bugetare, plus/minus, din care: a) <i>buget de stat, din acesta:</i> (i) cheltuieli de personal (ii) bunuri și servicii b) <i>bugete locale:</i> (i) cheltuieli de personal (ii) bunuri și servicii c) <i>bugetul asigurărilor sociale de stat:</i> (i) cheltuieli de personal (ii) bunuri și servicii						
3. Impact financiar, plus/minus, din care: a) <i>buget de stat</i> b) <i>bugete locale</i>						
4. Propuneri pentru acoperirea creșterii						

cheltuielilor bugetare	
5. Propuneri pentru a compensa reducerea veniturilor bugetare	
6. Calcule detaliate privind fundamentarea modificării veniturilor și/sau cheltuielilor bugetare	
7. Alte informații	<p>Finanțarea măsurilor prevăzute în <i>Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022-2027</i> se va asigura cu încadrarea în plafoanele de cheltuieli stabilite și cu respectarea exigențelor Semestrului European în ce privește întocmirea proiecțiilor și politicilor bugetare.</p> <p>În elaborarea ghidurilor solicitantului și în procesul de implementare a programelor operaționale, MIPE va evidenția intervențiile dedicate comunităților cu romi și persoanelor vulnerabile de etnie romă, în cadrul intervențiilor mai largi care se adresează persoanelor vulnerabile, în conformitate cu prevederile regulamentelor care guvernează fondurile europene și în acord cu specificul și scopul fiecărui apel de finanțare.</p> <p>Implementarea măsurilor cuprinse în <i>Strategie</i> se va realiza cu încadrarea în bugetele ordonatorilor principali de credite implicați.</p>
Secțiunea a 5 – a	
Efectele actului normativ asupra legislației în vigoare	
1. Măsuri normative necesare pentru aplicarea prevederilor actului normativ:	
a) acte normative în vigoare ce vor fi modificate sau abrogate, ca urmare a intrării în vigoare a actului normativ	
H.G. nr. 18/2015 pentru aprobarea Strategiei Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2015 – 2020;	
b) acte normative ce urmează a fi elaborate în vederea implementării noilor dispoziții	
Nu este cazul.	
1¹. Compatibilitatea actului normativ cu legislația în domeniul achizițiilor publice.	
Actul normativ nu se referă la acest subiect.	
2. Conformitatea proiectului de act normativ cu legislația europeană în cazul proiectelor ce transpun prevederi europene	
3. Măsuri normative necesare aplicării directe a actelor normative	
Actul normativ nu se referă la acest subiect.	

4. Decizii ale Curții Europene de Justiție și alte documente - Nu este cazul.

6. Alte acte normative și/sau documente internaționale din care decurg angajamente

7. Alte informații - Nu este cazul.

Secțiunea a 6-a

Consultările efectuate în vederea elaborării actului normativ

1. Informații privind procesul de consultare cu organizații neguvernamentale, institute de cercetare și alte organisme implicate

Începând cu prima versiune a proiectului *Strategiei Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022-2027*, care a fost prezentată organizațiilor și ministerelor participante la evenimentul de evocare și celebrare a Zilei Dezrobirii Romilor și a avut loc la Palatul Parlamentului în data de 20 Februarie 2020, versiunile subsecvente au fost publicate pe site-ul Agenției Naționale pentru Romi, www.anr.gov.ro și transmise spre consultare membrilor Consiliului Consultativ al ANR. Textul primului draft al Strategiei a fost pus în consultare bilaterală cu ministerele și autoritățile publice centrale în perioada aprilie-iunie 2020, consultare facilitată de Ministerul Fondurilor Europene și prezentată în Comitet interministerial organizat în format videoconferință în octombrie 2020, la sediul MFE.

Anterior acestuia, în perioada 23 august – 3 septembrie 2020 ANR a organizat un număr de 8 întâlniri regionale, cu participarea a 320 de persoane implicate în implementarea Strategiei de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2015-2020 (H.G. 18/2015).

Versiunea prezentată spre aprobare a fost discutată în videoconferința organizată în 5 noiembrie 2020 a Consiliului Consultativ al ANR, organ de consultare format din specialiști din sfera organizațiilor rome și nerome, tradiționale și netradiționale, cu experiență de intervenție în comunitățile cu populație romă.

Urmare a acestei etape, proiectul de Strategie a fost lansat în consultare publică, potrivit Legii nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, în perioada 06-23 noiembrie 2020, în urma căreia în termenul indicat pentru consultarea publică următoarele instituții au transmis contribuții scrise la proiectul de Strategie înaintat în consultare publică:

1. Agenția Națională pentru Cadastru și Publicitate Imobiliară
2. Ministerul Afacerilor Interne
3. Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
4. Centrul Național de Cultură a Romilor – Romano Kher
5. Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale
6. Autoritatea de Management-Programul Operațional Regional
7. Ministerul Finanțelor Publice (în prezent denumit Ministerul Finanțelor)
8. Ministerul Muncii și Protecției Sociale (în prezent denumit Ministerul Muncii și Solidarității Sociale)
9. Ministerul Sănătății
10. Ministerul Educației și Cercetării (în prezent denumit Ministerul Educației)
11. Ministerul Fondurilor Europene - Programul Operațional Capital Uman (în prezent denumit Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene)
12. Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației (în prezent denumit Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației)
13. Agenția de Dezvoltare Regională Nord-Vest

Din partea sectorului non-guvernamental au participat următoarele ONG-uri, coaliții de ONG-uri, sau experți:

1. Centrul Român de Politici Europene
2. ERGO Network
3. E-Romnja, Phjrenamenca, Roma Youth Voice
4. Expert local pentru problemele romilor
5. Asistent MEP, Parlamentul European
6. Asociația Human Catalyst

Contribuțiile acestor instituții, organizații și experți sunt disponibile pe aceeași pagină de consultare publică a ANR (Transparență decizională).

2. Fundamentarea alegerii organizațiilor cu care a avut loc consultarea, precum și a modului în care activitatea acestor organizații este legată de obiectul prezentului act normativ

Organizațiile care fac parte din Consiliul Consultativ al Agenției Naționale pentru Romi au fost selectate prin apel public, pe site-ul ANR, în cursul anului 2017. Consiliul este format din specialiști, experți, cercetători, activiști, cu rolul de a dezbate probleme privind domeniul de activitate al Agenției Naționale pentru Romi. Pentru a răspunde necesității de a asigura un proces de consultare eficientă și diferențiată cu societatea civilă a romilor, Consiliul Consultativ reprezintă, potrivit H.G. nr. 501/2018, un organ de consultare format din specialiști din sfera organizațiilor rome și nerome, tradiționale și netradiționale, cu experiență de intervenție în comunitățile cu populație romă. În prezent, din Consiliul Consultativ al ANR fac parte 70 de organizații din toată țara, care activează în domeniul incluziunii romilor.

În cadrul reuniunilor de consultare regionale organizate au participat atât organizații neguvernamentale ale romilor, cât și experți locali, mediatori sanitari, mediatori școlari, experți pentru romi din cadrul Birourilor Județene pentru Romi din Instituția Prefectului, inspectori școlari, reprezentanți ai autorităților locale, experți locali pentru problemele romilor, reprezentanți ai DGASPC și ai altor instituții deconcentrate care au responsabilități în implementarea Strategiei de Incluziune a Romilor.

Apelul pentru faza de consultare publică a proiectului de act normativ s-a efectuat prin publicarea pe website-ul ANR, la secțiunea „Transparență decizională” și diseminată inclusiv prin profilul de Facebook al instituției, în vederea atingerii unei audiențe mai largi.

3. Consultările organizate cu autoritățile administrației publice locale, în situația în care actul normativ are ca obiect activități ale acestor autorități, în condițiile Hotărârii Guvernului nr.521/2005 privind procedura de consultare a structurilor asociative ale autorităților administrației publice locale la elaborarea proiectelor de acte normative

Versiunea propusă spre aprobare a fost transmisă spre consultare către următoarele structuri asociative ale autorităților locale:

- Asociația Comunelor din România;
- Asociația Municipiilor din România;
- Uniunea Națională a Consiliilor Județene din România;
- Federația Națională a Grupurilor de Acțiune Locală.

De asemenea, au fost organizate întâlniri de consultare cu aceste structuri, cu participarea ANR și a Punctului de Contact pentru Romi din cadrul Ministerului Fondurilor Europene (în prezent Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene), în cadrul cărora au fost preluate observațiile și sugestiile propuse.

4. Consultările desfășurate în cadrul consiliilor interministeriale, în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 750/2005 privind constituirea consiliilor interministeriale permanente

Punerea în aplicare a Strategiei Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2015 - 2020 (H.G. nr. 18/2015) a fost coordonată de Comitetul Interministerial pentru Evaluarea și Monitorizarea Strategiei Naționale de Incluziune a Romilor (Strategia), din care au făcut parte instituții centrale cu atribuții și responsabilități în implementarea Strategia.

Proiectul de Strategie a fost transmis către toate instituțiile din cadrul Comitetului Interministerial (precum și către structurile asociative ale autorităților administrației publice locale), iar în perioada mai-iunie 2020 s-au desfășurat 29 de întâlniri de consultare cu participarea Agenției Naționale pentru Romi și a Punctului de Contact pentru Romi din cadrul Ministerului Fondurilor Europene (actualul MIPE), în cadrul cărora au fost preluate observațiile și sugestiile propuse.

Proiectul care a conținut sugestiile ministerelor a fost transmis din nou spre consultare în data de 8 octombrie 2020.

În data de 29 octombrie 2020 a avut loc întrunirea Comitetului Interministerial pentru Monitorizarea și Evaluarea Implementării Strategiei Guvernului României pentru incluziunea cetățenilor români aparținând minorității rome, în sistem de videoconferință, organizat de Ministerul Fondurilor Europene – Punctul Național de Contact pentru Romi, cu participarea a 28 de reprezentanți ai instituțiilor care formează Comitetul. Discuțiile s-au axat pe analiza draftului de Strategie aferent perioadei post 2020 și pe asumarea măsurilor aferente planului de acțiune de către instituțiile cu responsabilități în punerea în aplicare a măsurilor propuse prin Strategie.

A fost reiterat faptul că, întrucât în următorul exercițiu bugetar european Strategia aferentă perioadei 2022-2027 reprezintă o condiție favorizantă tematică, stadiul privind elaborarea Strategiei are o importanță deosebită, pregătind raportările care vor însoți obligatoriu toate solicitările de plată a cheltuielilor efectuate de Guvernul României către Comisia Europeană, aferente priorităților de investiții incidente acestei condiții favorizante.

5. Informații privind avizarea de către:

- a) **Consiliul Legislativ** – Proiectul de act normativ a fost avizat de Consiliul Legislativ prin avizul nr. 452/2022.
- b) Consiliul Suprem de Apărare a Țării.
- c) **Consiliul Economic și Social** – Proiectul de act normativ a fost avizat de Consiliul Economic și Social prin avizul nr. 2454/20200
- d) Consiliul Concurenței.
- e) Curtea de Conturi a României.

6. Alte informații - Nu este cazul.

Secțiunea a 7-a

Activități de informare publică privind elaborarea și implementarea act normativ

În procesul de elaborare a prezentului proiect de act normativ au fost respectate regulile procedurale aplicabile pentru asigurarea transparenței decizionale prevăzute de Legea nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, republicată.

Prezentul proiect de act normativ a fost supus comentariilor publicului prin publicarea pe pagina de internet a Agenției Naționale pentru Romi, în data de 20 februarie 2020, ca recomandare de politică publică – un document mai amplu, disponibil la adresa web următoare: <http://anr.gov.ro/index.php/anr/anunturi/685-recomandare-de-politica-publica-in-domeniul-incluziunii-sociale-a-membrilor-comunitatilor-cu-romi-din-romania-pentru-perioada-2021-2027>.

De asemenea, versiunea care a preluat și integrat sugestiile și observațiile ministerelor de resort, după reuniunile de consultare bilaterale, a fost publicată pe site-ul Agenției Naționale pentru Romi la data de 1 iulie 2020 <http://anr.gov.ro/index.php/anr/proiecte-programe/703-strategie-incluziune-2020>.

Au fost întreprinse demersurile legale prevăzute de art. 7 din Regulamentul privind procedurile, la nivelul Guvernului României, pentru elaborarea, avizarea și prezentarea proiectelor de documente de politici publice, a proiectelor de acte normative, precum și a altor documente, în vederea adoptării, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 561 din 10 mai 2009.

1. Informarea societății civile cu privire la necesitatea elaborării proiectului de act normativ

Societatea civilă a fost informată cu privire la necesitatea elaborării proiectului de act normativ în cadrul întâlnirilor Consiliului Consultativ, organ consultativ al Agenției Naționale pentru Romi format din specialiști din sfera organizațiilor rome și nerome, tradiționale și netradiționale, cu experiență de intervenție în comunitățile cu populație romă vulnerabilă. În prezent, Consiliul Consultativ numără 70 de organizații din România, care activează în domeniul incluziunii romilor.

De asemenea, ANR a organizat reuniuni de consultare la nivel regional (un număr de 8 întâlniri regionale cu participarea a 320 de persoane). La aceste reuniuni regionale au participat numeroase organizații neguvernamentale locale ale romilor, alături de reprezentanți ai Birourilor Județene pentru Romi din cadrul Instituțiilor Prefectului, inspectori școlari pentru minorități, experți locali pentru problemele romilor, reprezentanți ai autorităților locale, mediatori școlari, mediatori sanitari pentru romi, precum și reprezentanți ai DGASPC și ai altor instituții deconcentrate care au responsabilități în implementarea a Strategiei.

2. Informarea societății civile cu privire la eventualul impact asupra mediului în urma implementării actului normativ, precum și efectele asupra sănătății și securității cetățenilor sau diversității biologice

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

3. Alte informații - Nu este cazul

Secțiunea a 8-a Măsuri de implementare

1. Măsurile de punere în aplicare a proiectului de act normativ de către autoritățile administrației publice centrale și/sau locale

Punerea în aplicare a Strategiei se bazează pe partajarea responsabilităților instituționale, după cum urmează:

- la nivel local, unde autoritățile care implementează măsurile din Strategie sunt primarul și Consiliul Local.
- la nivel județean, unde autoritățile implicate în implementarea Strategiei 2022-2027 sunt Consiliile Județene, precum și serviciile publice deconcentrate (învățământ, sănătate, muncă, ordine publică, protecția copilului ș.a.), cu sprijin metodologic din partea Birourilor Județene pentru Romi de la nivelul Instituțiilor Prefectului;
- la nivel central, unde instituțiile responsabile cu implementarea Strategiei 2022-2027 sunt ministerele, agențiile și autoritățile centrale membre ale Comitetului Interministerial pentru Implementarea, Monitorizarea și Evaluarea Strategiei (CIIMES), cu asistență metodologică de specialitate din partea Agenției Naționale pentru Romi;

Implementarea Strategiei la nivel Local

La nivel local, implementarea Strategiei 2022-2027 este asigurată de Primar, prin aparatul de specialitate, în calitate de autoritate executivă, și Consiliul Local, în calitate de autoritate deliberativă la nivel local, ambele având ca atribuții asigurarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor și punerea în aplicare a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului României.

Prin aparatul de specialitate al Primăriei, serviciile specializate ale acesteia, cu contribuția Expertului local pentru romi, a mediatorilor școlari, se vor implementa următoarele activități:

- Identificarea nevoilor membrilor comunităților vulnerabile cu romi;
- Realizarea și implementarea unui Plan de acțiune locală pentru incluziunea comunităților cu romi, care să cuprindă măsuri integrate în vederea reducerii excluziunii sociale a acestei categorii de populație și a depășirii situației de vulnerabilitate;
- Alocarea de resurse financiare de la bugetul local și atragerea de resurse financiare extrabugetare în vederea implementării unor programe/proiecte în beneficiul comunităților vulnerabile cu romi, înființarea și gestionarea activității membrilor Grupului de Inițiativă Locală;
- Elaborarea de proiecte de dezvoltare locală a comunităților de romi în colaborare cu O.N.G.-uri și alți actori de la nivel local, județean, regional sau național;
- Transmiterea planului local de acțiune către Instituția Prefectului (BJR) în vederea introducerii în planul județean de măsuri;
- Monitorizarea implementării măsurilor din planul local de acțiune și formularea de propuneri în vederea îmbunătățirii acestora;
- Întocmirea rapoartelor periodice de monitorizare a progresului înregistrat în implementarea planului de acțiune locală și transmiterea lor către BJR și ANR.

Pentru coordonarea la nivel local a acțiunilor pentru incluziunea romilor este recomandat ca la nivelul primăriilor din localități cu un număr semnificativ de romi – autodeclarați sau recenzați oficial sau pe baza evidențelor organizațiilor reprezentative ale romilor sau ale altor resurse umane pentru romi prezenți în și recunoscuți de comunitate - să fie angajat un Expert local pentru problemele romilor. Rolul și importanța Expertului local pentru problemele romilor sunt stipulate în *anexa 7*. Expertul local pentru problemele romilor este angajat al primăriei, lucrând în cadrul unor echipe pluridisciplinare care asigură servicii de susținere specializată pentru comunitățile de romi, facilitând accesul la serviciile publice oferite de Primărie ori de câte ori este solicitat, îndeosebi în facilitarea folosirii limbii minorității rome în raporturile cu autoritatea, potrivit prevederilor Constituției, ale Codului Administrativ și ale tratatelor internaționale la care România este parte. De asemenea, pentru o bună implementare a activităților din plan local, este recomandat ca în cadrul primăriei să fie angajați lucrători comunitari în beneficiul romilor (mediatori sanitari, mediatori școlari, consilieri în aparatul de specialitate al primarului).

În procesul de planificare, implementare, monitorizare și raportare a Planurilor locale de incluziune a comunităților de romi vulnerabile, Expertul local pentru romi, împreună cu echipa multidisciplinară din aparatul de specialitate al Primăriei va beneficia de asistență metodologică din partea BJR și a ANR.

Primăriile vor înainta spre analiză și adoptare prin Hotărâre a Consiliului Local a Planului de acțiune locală pentru incluziunea comunităților de romi, inclusiv prin alocarea de resurse financiare de la bugetul local pentru implementarea măsurilor stipulate în acest plan.

Grupul de Lucru Local (GLL) și Grupul de Inițiativă Locală (GIL)

Grupul de Lucru Local este format din expertul local pentru romi, reprezentanți ai instituțiilor publice locale, membri ai Consiliului Local (inclusiv consilieri aleși aparținând minorității rome),

membri ai organizațiilor neguvernamentale și un delegat al comunității locale a cetățenilor români aparținând minorității rome din cadrul GIL.

GLL este structura de consultare locală pentru realizarea și implementarea Planului de acțiune locală pentru incluziunea comunităților de romi, precum și pentru monitorizarea periodică a acestuia și va fi înființat prin Hotărâre a Consiliului Local.

Grupul de Inițiativă Locală este format din cetățeni de etnie romă aparținând grupurilor vulnerabile, la nivelul unui sat/cartier, comunitate de romi.

Principalele funcții ale GIL sunt de identificare a nevoilor comunității de romi specifice și de consultare asupra măsurilor care sunt necesare pentru incluziunea unei comunități și reducerea stării de vulnerabilitate. La nivelul unui UAT pot fi formate unul sau mai multe GIL, în funcție de numărul comunităților cu romi și de cât de compacte sunt acestea.

Experții locali pentru romi au un rol esențial în procesul de facilitare comunitară și organizează, la nivel local, Grupul de Inițiativă Locală (GIL) și Grupul de Lucru Local (GLL).

Implementarea Strategiei la nivel Județean

Autoritățile care implementează Strategia la nivel județean sunt:

- Instituția Prefectului, prin Birourile Județene pentru Romi - BJR - structură aflată în subordinea prefectului și care beneficiază de asistență tehnică și metodologică a Agenției Naționale pentru Romi;
- Instituții deconcentrate și descentralizate de specialitate;

La nivelul Instituției Prefectului sunt organizate Birourile Județene pentru Romi, formate din minim 3 experți/funcționari din aparatul de execuție și/sau conducere, unul dintre experți fiind consultantul pentru romi/expert pe problemele romilor din cadrul Instituției Prefectului.

Principalele responsabilități ale Instituției Prefectului, prin BJR, sunt organizarea, planificarea, coordonarea și monitorizarea activităților desfășurate la nivel județean de către serviciile deconcentrate ale ministerelor de resort și partenerii sociali pentru îndeplinirea obiectivelor și sarcinilor din Strategie.

Pentru aceasta, Instituțiile Prefectului, prin Birourile Județene pentru Romi, îndeplinesc următoarele atribuții cadru:

- Elaborarea planului județean de măsuri privind incluziunea cetățenilor români aparținând minorității rome, prin armonizarea principalelor nevoi identificate prin procesul de facilitare comunitară sau identificate de către autoritățile administrației publice locale, cu măsurile prevăzute în Strategie;
- Monitorizarea implementării măsurilor din aria de activitate a autorităților administrației publice locale și a serviciilor deconcentrate ale ministerelor de resort pentru îndeplinirea indicatorilor, a obiectivelor și a măsurilor din Strategie;
- Sprijinirea implementării măsurilor stabilite în planurile județene, prin acordarea de consultanță reprezentanților serviciilor deconcentrate și prin facilitarea accesului acestora în cadrul comunităților de cetățeni români aparținând minorității rome;
- Coordonarea tehnică a resursei umane care activează la nivel local/comunitar în procesul de identificare a nevoilor locale, realizarea planurilor locale de acțiune, monitorizarea și evaluarea măsurilor din planurile locale de acțiune;
- Întocmirea rapoartelor periodice de progres referitoare la implementarea planului județean de măsuri privind incluziunea cetățenilor români aparținând minorității rome și, după adoptarea acestora în Grupul de Lucru Mixt, înaintarea către prefect și ANR;
- Organizarea periodică a întâlnirilor Grupului de Lucru Mixt, înființat la nivel județean.

BJR va solicita permanent date și va fi în strânsă legătură cu UAT-urile și organizațiile romilor

pentru a avea o bună cunoaștere a particularităților și problemelor comunităților cu romi de la nivel județean.

De asemenea, intervine atât în cadrul instituțional, cât și în comunitate, la nivelul asigurării relației cu diverse servicii specializate: educaționale, locative, de sănătate, de igienă, medicale, de asistență socială etc.

BJR va oferi asistență metodologică de specialitate experților locali pentru romi de la nivelul UAT în procesul de elaborare a instrumentelor de lucru (metodologii, studii, cercetări, metodologii de monitorizare și evaluare, metodologii de planificare strategică la nivel local ș.a).

Instituții deconcentrate și descentralizate de specialitate

Fiecare dintre instituțiile descentralizate și deconcentrate de specialitate la nivel județean din domeniile de intervenție ale prezentei strategii va fi responsabilă de elaborarea unui Plan județean sectorial de intervenție pentru implementarea Strategiei pentru perioada 2022 – 2027. Planul va avea la bază măsurile propuse în Strategie, adaptate la specificul și nevoile comunităților de romi din fiecare județ. Pentru ca planurile județene sectoriale să poată fi implementate practic, acestea vor fi bugetate și cuprinse în bugetul anual de către fiecare dintre instituțiile responsabile.

Grupul de Lucru Mixt (GLM) este înființat la nivel județean, cu parteneri ai Instituției Prefectului, Biroul Județean pentru Romi, serviciile publice deconcentrate ale ministerelor, precum și cu autoritățile administrației publice județene/locale și reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale care se ocupă de problemele minorității romilor.

Reuniunile Grupului de Lucru Mixt vor fi organizate de Instituția Prefectului, prin Biroul Județean pentru Romi.

În cadrul ședințelor de lucru fiecare din serviciile publice deconcentrate va prezenta Planul județean sectorial de intervenție pentru implementarea Strategiei pentru perioada 2022 – 2027. De asemenea, în cadrul ședințelor GLM vor fi prezentate Planurile de acțiune locală pentru incluziunea comunităților de romi realizate de către UAT-urile în care se află comunități vulnerabile cu romi. Planurile județene sectoriale de intervenție realizate de către instituțiile deconcentrate și descentralizate, împreună cu Planurile de acțiune locală vor fi integrate în vederea realizării Planului județean de măsuri privind incluziunea cetățenilor români aparținând minorității rome.

Implementare la nivel Central

Sarcina implementării și monitorizării, inclusiv a bugetării Strategiei 2022-2027 revine în principal ministerelor de linie, direct sau prin intermediul serviciilor publice deconcentrate specifice, cu observația că este necesară implicarea matură și coordonată a ministerelor și structurilor guvernamentale, separat sau, pe cât posibil, integrat în cadrul Grupurilor de Lucru Tematice (GLT) din care fac parte. În acest scop, ministerele și structurile guvernamentale responsabile își previzionează bugetul necesar implementării măsurilor asumate pentru fiecare etapă de implementare a Strategiei 2022-2027 din bugetul de stat, completând necesarul financiar cu venituri proprii, în principal din fondurile europene disponibile.

La nivelul fiecărui minister cu responsabilități în implementarea Strategiei 2022-2027, se înființează, prin ordin de ministru, o **Comisie Ministerială pentru Romi (CMR)** din care fac parte specialiști din cadrul direcțiilor sau serviciilor de specialitate ale ministerului, sub coordonarea secretarului de stat membru în CIIMES. CMR se întrunește ori de câte ori este nevoie, dar cel puțin o dată pe trimestru. La nivelul fiecărui minister se desemnează o structură cu rol administrativ în monitorizarea și evaluarea Strategiei.

CMR are obligația de a argumenta și susține ordonarea priorităților de finanțare a proiectelor și programelor ce au legătură explicită ori implicită cu incluziunea romilor, precum și de a

monitoriza modul de implementare a acestora și de asigurare a raportării periodice către secretarul de stat desemnat să participe în CIIMES.

Agenția Națională pentru Romi va oferi asistență de specialitate pe problematica specifică incluziunii romilor, în vederea monitorizării, evaluării implementării măsurilor Strategiei, în calitate de organ de specialitate al administrației publice centrale, aflat în subordinea Guvernului României.

Astfel, ANR are următoarele responsabilități privind colaborarea la nivel central:

- Oferă asistență tehnică de specialitate specifică domeniului de activitate experților delegați de ministerele de resort cu atribuții în domeniul incluziunii romilor;
- Elaborează instrumente de lucru (metodologii, studii, cercetări, metodologii monitorizare și evaluare, metodologii de planificare strategică la nivel local/județean/național, ș.a) și le înaintează membrilor Comitetului Interministerial pentru Implementarea, Monitorizarea și Evaluarea Strategiei, cât și în cadrul Comisiilor Ministeriale sau Grupurilor de Lucru Tematice. ANR va face parte din fiecare GLT din CIIMES;
- Realizează recomandări de politică publică pe domenii sectoriale bazate pe nevoile comunităților cu romi și le înaintează ministerelor de resort;
- Elaborează Rapoartele de monitorizare privind implementarea Strategiei, pe baza raportărilor transmise de către CMR la nivel central și de către BJR la nivel local, pe care le transmite CIIMES spre avizare, ulterior fiind transmise Prim-Ministrului.

În relația cu Punctul Național de Contact pentru Romi din cadrul MIPE vor fi implementate următoarele acțiuni comune:

- Realizarea, anual, de analize instituționale referitoare la capacitatea ANR și PNCR în procesul de formulare de recomandări de îmbunătățire a cadrului de politici publice și a celui instituțional pentru incluziunea socială a romilor;
- Implementarea unui program de formare/pregătire continuă a personalului ANR și PNCR în domeniul ciclului politicilor publice;
- Organizarea de conferințe tematice la nivel central/regional/județean care să contribuie la realizarea de recomandări de politici publice sectoriale pentru incluziunea romilor;
- Elaborarea de rapoarte comune către Guvernul României și Comisia Europeană în vederea semnalării progresului implementării Strategiei sau aplicării de măsuri corective;
- Coordonarea mandatelor în vederea participării la conferințe naționale sau internaționale cu subiect conex problematicii incluziunii romilor (Platforma Europeană pentru Incluziunea Romilor sau în cadrul reuniunilor organismelor europene/internaționale).

Din punct de vedere al raportării și în scopul asigurării complementarității activităților, coordonarea dintre ANR și PNCR-MIPE se va realiza astfel:

- În plan intern, Rapoartele de progres/monitorizare privind implementarea Strategiei, vor fi elaborate de către ANR, pe baza informațiilor colectate de la nivelul CMR, GLT și BJR;
- În plan extern, *Stadiul de îndeplinire a condiției favorizante nr. 14*, va fi raportat la cerere, de către PNCR-MIPE, ori de câte ori va fi nevoie, în conformitate cu reglementările procedurale stabilite la nivelul MIPE, pe baza Rapoartelor de progres/monitorizare furnizate de către ANR.

În relația cu Birourile Județene pentru Romi din cadrul Instituțiilor Prefectului, ANR are următoarele responsabilități:

- Coordonează din punct de vedere metodologic activitatea experților din cadrul BJR în procesul de identificare a nevoilor membrilor comunităților locale cu romi, realizarea și implementarea planurilor județene de măsuri, monitorizarea și evaluarea rezultatelor

obținute;

- Oferă asistență tehnică de specialitate specifică domeniului de activitate al experților delegați de instituțiile deconcentrate în cadrul GLM cu atribuții în domeniul incluziunii romilor;
- Analizează rapoartele de progres întocmite de către Birourile Județene pentru Romi și oferă asistență de specialitate;
- Oferă asistență de specialitate experților GLM în procesul de elaborare a instrumentelor de lucru (metodologii, studii, cercetări, metodologii de monitorizare și evaluare, metodologii de planificare strategică la nivel local/județean, ș.a);
- Oferă asistență de specialitate experților BJR în procesul de monitorizare și evaluare a planurilor județene de măsuri.

În relația cu Consiliile Județene, ANR va iniția propuneri de colaborare la nivelul Consiliilor Județene în vederea dezvoltării unor inițiative la nivel județean în beneficiul membrilor comunităților vulnerabile cu romi și va oferi asistență de specialitate Consiliilor Județene în procesul de realizare și implementare a unor programe/proiecte/acțiuni care vin în sprijinul membrilor comunităților vulnerabile cu romi.

În relația cu administrația publică locală (primării/consilii locale), ANR va iniția propuneri de colaborare la nivelul Consiliilor Locale în vederea dezvoltării unor inițiative la nivel local în beneficiul membrilor comunităților vulnerabile cu romi și va oferi asistență de specialitate primăriilor în procesul de realizare și implementare a unor programe/proiecte/acțiuni care vin în sprijinul membrilor comunităților vulnerabile cu romi.

La nivelul Agenției Naționale pentru Romi funcționează Consiliul Consultativ al ANR, ca organ de consultare, format din specialiști din sfera organizațiilor rome și pro-rome, tradiționale și netradiționale, cu experiență de intervenție în comunitățile cu populație romă.

2. Alte informații

Nu este cazul.

Față de cele prezentate, a fost promovată prezenta Hotărâre a Guvernului pentru aprobarea Strategiei Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2022—2027.

Secretarul general al Guvernului

Marian Neacșu

Președintele Agenției Naționale pentru
Romi

Iulian-Costel Paraschiv